

BESZÁMOLÓ

a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság
2012. évi tevékenységéről

KKB

KKB

BESZÁMOLÓ

a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság 2012. évi tevékenységéről

Budapest, 2012. december

Kiadja:

Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság
1051 Budapest, József nádor tér 2–4.

Telefon: +36(1)795-1570

Fax: +36(1)795-0294

E-mail: kkb@ngm.gov.hu

TARTALOM

ELŐSZÓ	5
I. ÖSSZEGEZÉS	6
II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE	12
1. A független minőségellenőrzés feltételeinek megteremtése	12
2. A független minőségellenőrzés gyakorlata és tapasztalatai	14
III. KÖZFELÜGYELETI VIZSGÁLATOK, ÁTTEKINTÉSEK	17
1. A nem közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói 2011. évi kamarai minőségellenőrzésének vizsgálata	17
2. A fegyelmi eljárások vizsgálata	18
3. Az átláthatósági jelentések áttekintése	19
4. A szakmai továbbképzési rendszer áttekintése	20
IV. KÖZVETLEN VIZSGÁLAT, A BIZOTTSÁGHOZ ÉRKEZETT MEGKERESÉSEK, BEJELENTÉSEK	21
V. A KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELET SZABÁLYOZÁSÁNAK, MŰKÖDÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE	23
VI. TÁJÉKOZÓDÁS, HAZAI KAPCSOLATRENDSZER	25
VII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	27
VIII. A 2013. ÉVI FŐ CÉLKITŰZÉSEK	28

A KÖNYVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELETI BIZOTTSÁG TAGJAI

dr. Borbás Máté

Fekete Imréné

Nyers Rezső

Boros Judit

Veresné dr. Somosi Mariann

Mészáros László

ELŐSZÓ

A Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság (a továbbiakban: bizottság) a könyvvizsgálói törvény (Kkt.)¹ előírásai szerint ötödik alkalommal adja közre éves beszámolóját, amelyben tájékoztatja a közvéleményt a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer előző évi működéséről.

A 2012-es év több szempontból is rendhagyónak számít. A megválasztott bizottsági tagok megbízatása – egy kivétellel – december 31-én lejár. Emiatt a bizottság úgy döntött, hogy a beszámolót a szokásosnál korábban, még az adott év vége előtt elkészíti.

De rendhagyó a beszámolási időszak abból a szempontból is, hogy a bizottság – működése alatt első ízben – a beszámolóban jelzett, rajta kívül álló okokból nem tudta az éves működési tervében előirányzott feladatait maradéktalanul teljesíteni. A kényszerű okokból visszafogott működés eredményét a jelen beszámoló összegzi.

Az ez évi munka súlypontját jelentő független minőségellenőrzés – a hatályos közfelügyeleti szabályozás ellentmondásai miatt – a vártnál lényegesen nehezebben és kompromisszumok árán kezdődhetett el. A végrehajtott ellenőrzések ugyanakkor igazolták az új ellenőrzési módszertan helyességét. A független ellenőrzés általános tapasztalata az volt, hogy a belső ellenőrzési rendszerek szigorúsága, az alkalmazott módszertan és dokumentálás színvonala arányban áll a könyvvizsgáló cégek méretével, szervezettségével.

A bizottság az ötéves ciklus lejáratához közeledve május elején eljuttatta a közfelügyeleti rendszer hatékonyabb működtetésére vonatkozó törvénymódosítási javaslatait a szabályozásért felelős miniszter részére. Javaslatunk legfontosabb eleme az volt, hogy a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszert a bizottsági forma helyett egy, a szakmától teljesen független és megfelelő hatáskörrel bíró hatóság létrehozásával kell a jövőben megoldani. A Kkt. decemberi módosítása alapján 2013. július 1-jétől létrejön a könyvvizsgálói közfelügyeleti hatóság.

A bizottság köszönetét fejezi ki az együttműködő partnereknek, az ötéves ciklus alatt foglalkoztatott szakértőknek, a titkárság munkatársainak, a kamara tisztségviselőinek és mindazoknak, akik az elmúlt évek során – felismerve a pénzügyi beszámolás minőségének javítását, a piac stabilitását szolgáló könyvvizsgálói közfelügyeleti koncepció fontosságát – támogatták a bizottságot közfeladata ellátásában.

Budapest, 2012. december

Miklós László,

a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság
elnöke

¹ A Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény.

I. ÖSSZEGEZÉS

A Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság a 2006/43/EK irányelv rendelkezései alapján elfogadott, a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló – többször módosított – 2007. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Kkt.) szerint 2008. január 1. óta működik. A beszámolási időszak az öt évre megválasztott Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság (a továbbiakban: bizottság) működésének utolsó éve volt.

2012-ben a bizottságnak a vártnál több akadállyal kellett megküzdenie. Ezek döntően a közfelügyeleti szerepkör törvényi szabályozásában mutatkozó ellentmondásokkal magyarázhatók. A közfelügyeleti tevékenység ellátása során a korábbi években is jelentkező problémák a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálóinak független ellenőrzési rendszere bevezetésével tovább erősödtek. Nyilvánvalóvá vált, hogy a szakmai szervezetnek, a Magyar Könyvvizsgálói Kamarának (a továbbiakban: kamara) a közfelügyelet felelősségébe tartozó témák² tekintetében ráruházott hatósági funkciója ellentmondásban van a szervezet érdekképviseleti feladataival.

A hatósági jogosítványokkal nem rendelkező bizottság szerepköre korlátozott, továbbá a nyilvánosságot hívhatja segítségül feladatai ellátásához. A bizottság saját hatáskörben kialakított ügyrendje, munkaterve, valamint éves beszámolója

nyilvános, bárki számára hozzáférhető.³ E mellett a bizottság az éves beszámolóját nyomtatott formában is eljuttatja az illetékes állami szervek vezetőinek, a szakmai szervezeteknek és mindazoknak, akik a könyvvizsgálat szabályozásában, megítélésében érdekeltek. Az angol nyelvű összefoglalót pedig – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – megküldi az uniós, illetve meghatározott harmadik országok közfelügyeleti hatóságainak is.

További gondot okozott az, hogy a közfelügyeleti feladatok költségvetési finanszírozása év közben nehézségbe ütközött. E miatt a tervezett és nyilvánosan meghirdetett feladatok egy részét – közöttük is a legfontosabbat: a független cégszintű ellenőrzést a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodókat könyvvizsgáló legnagyobb cégeknél a hosszas előkészület és törvényi kötelezés ellenére átmenetileg el kellett halasztani. A munkatervben meghirdetett vizsgálatok, áttekintések között volt olyan, ami a szakértői megbízások felfüggesztése miatt nem, vagy késve valósulhatott meg. Egy nagy cég ellenőrzését nem is sikerül az év végéig befejezni. A működési nehézségekről a bizottság két ízben is tájékoztatta a felelős minisztert.

1 A bizottság tevékenységének központjában 2012-ben is a könyvvizsgálat minőségbiztosítása állt. Annak ellenére, hogy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók⁴ jogszabály szerinti könyvvizsgálatát ellá-

² A könyvvizsgálói tevékenység végzésének engedélyezése, a kamarai nyilvántartások vezetése, a könyvvizsgálói és minőség-ellenőrzési standardok, valamint az etikai előírások elfogadása, a szakmai továbbképzési és a minőségbiztosítási rendszer működtetése, a fegyelmi eljárások lefolytatása.

³ www.mkvk.hu, <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/ado-es-penzugyekert-felelos-allamtitkarsag/hirek/knyvvizsgaloi-kozfelugyeleti-bizottsag>.

⁴ 2012-ben az a gazdálkodó, amelynek átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedésre befogadták.

I. ÖSSZEGEZÉS

tók szakmától független, a bizottság által irányított ellenőrzésének törvényi feltételei már 2011-ben létrejöttek és az első vizsgálatok is lezajlottak, a nem gyakorló könyvvizsgálók, független szakemberek közül pályázati úton kiválasztott független ellenőrök által végzett ellenőrzés (elterjedt nemzetközi szóhasználatban: inspekció) teljes beindítása 2012-re maradt.

2 Az előző évben kidolgozott független ellenőrzés módszertanának további finomítása, különös tekintettel a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabály szerinti könyvvizsgálatát ellátó kisebb könyvvizsgáló cégekre, illetve asszisztens nélkül dolgozó könyvvizsgálókra a minőségellenőrzésnek az ellenőrzött által folytatott tevékenység terjedelmével való arányosítását szolgálta. A vizsgálati szempontrendszer (kérdőívek) elfogadtatása – amely a közfelügyeleti szabályozás ellentmondásainak köszönhetően formálisan a kamarai elnökség jogkörébe tartozik – csak hosszas egyeztetési folyamat és kompromisszumok árán valósult meg. A független ellenőrzés súlypontja továbbra is a cégek belső minőségellenőrzési rendszerének vizsgálata (cégszintű ellenőrzés), amelyhez kapcsolódik a rendszer működését alátámasztani hivatott mintavételes alapú egyedi (megbízás szintű) ellenőrzés. A cégszintű ellenőrzéshez a bizottság az általános kérdőív mellett az arányos

alkalmazás jegyében külön kérdőívet dolgoztatott ki az asszisztens nélkül dolgozókra, az általános kérdőív kisebb cégeknél történő alkalmazhatóságát pedig tesztvizsgálattal támasztotta alá.

3 Az éves kamarai adatszolgáltatáson alapuló és júliusban nyilvánosságra hozott ellenőrzési terv alapján, a Kkt-ben előírt hároméves ciklusidő betartásával 13 cég és 19 könyvvizsgáló ellenőrzését kellett 2012-ben elvégezni. Tekintettel arra, hogy szabályozási okokra visszavezethetően a könyvvizsgálók minőségellenőrzése Magyarországon az őszi hónapokra szorítkozik, és az átmeneti forráshiányra, az év utolsó hónapjaira koncentrálnak a teljesítés komoly erőfeszítést igényelt. Nem könnyítette meg a végrehajtást az sem, hogy a független ellenőrök számát nem sikerült növelni az év során. A kapacitásgondokat enyhítette a kamarai minőségellenőrök bevonása a független ellenőr irányítása mellett.

4 A független ellenőrök a következő területeken észleltek hiányosságokat:

– IFRS (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok) alapján ösz-

I. ÖSSZEGEZÉS

széállított konszolidált pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatában azoknál a könyvvizsgálóknál, akik IFRS tapasztalat nélkül vállalták a munkát;

- Előfordult, hogy a tőzsdei cégek könyvvizsgálatánál a standardok által előírt második (független) minőségvizsgáló kijelölése elmaradt;
- A könyvvizsgálati munkaprogramok testreszabása, ügyfél specifikussá tétele nem mindig történt meg;
- Találkozott az ellenőrzés irreálisan alacsony könyvvizsgálati díjjal a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálatánál is, amely kétségeket ébreszt mind a megbízó elvárásai, mind az elvégzett munka mennyisége és minősége iránt;
- Egyes esetekben a könyvvizsgálói szerződések nem tartalmazták az IFRS konszolidált beszámoló könyvvizsgálatát annak ellenére, hogy azt a könyvvizsgáló elvégezte;
- Előfordultak dokumentációs hiányosságok (a munkalapok nem tartalmaznak következtetést, az ügyféltől származó és a dokumentációban tárolt anyagokon, pl. analitikus kimutatásokon nincs nyoma könyvvizsgálati eljárásnak, stb.);
- A papíralapú könyvvizsgálatok esetén, valamint akkor, amikor a könyvvizsgálói szoftver nem tartalmaz archiválási funkciót, nem lehetett megállapítani, hogy a könyvvizsgáló az előírt határidőn belül befejez-

te-e a dokumentálást és azon csak a standard által megengedett esetekben változtatott;

- Voltak egyéb hiányosságok is, mint például a részesedések év végi értékelésének elmaradása, a könyvvizsgálói jelentés korábbi változatának alkalmazása, stb.

5 A közfelügyelet további részelei (a nyilvántartási rendszer, a szakmai, minőségellenőrzési és etikai standardok bevezetése, a továbbképzési és a fegyelmi rendszer) a piac által elvárt minőségű könyvvizsgálat feltételeit és biztosítékát jelentik, aminek értékelése visszatérő feladata a bizottságnak.

A bizottság munkamódszere ezek tekintetében nem változott. A könyvvizsgálók, a kamara munkájáról való folyamatos tájékozódás, figyelemmel kísérés mellett meghatározóak az egyes témákban lefolytatott vizsgálatok, illetve áttekintések⁵. A munka során a bizottság a lehetőséghez képest támaszkodik a szakértői névjegyzékben szereplők munkájára. A vizsgálatok eredményeként jellemzően észrevételek, javaslatok születnek a kamara felé, míg az áttekintés eredménye esetleg egy későbbi vizsgálatban, vagy a folyamatos kapcsolattartás során hasznosul.

A 2012-re tervezett vizsgálatok és az áttekintések tapasztalatainak összegzése a következő:

⁵ A vizsgálatok egy adott témában a kamara által rendelkezésre bocsátott információk teljes körű, vagy mintavételen alapuló elemzését, értékelését jelentik. Az áttekintés a kamarai tagsággal együtt járó kötelezettségekre vonatkozó szabályozás megismerésére, az alkalmazott rendszerek működésére irányul és következtetések levonásával zárul.

I. ÖSSZEGEZÉS

5/1 Nem közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói kamarai minőségellenőrzésének vizsgálata

Miután a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodói körbe nem tartozók könyvvizsgálóit a továbbiakban is a szakmát gyakorló könyvvizsgálók (kamarai minőségellenőrök) ellenőrzik a kamara szervezésében (nemzetközi szóhasználatban: társvizsgálat, azaz peer-review), a bizottság az előző évek gyakorlatához hasonlóan 2012-ben is vizsgálta és értékelte az érintett körben a kamara minőségellenőrzési gyakorlatát. A vizsgálat a beszámolási időszakban az erőforrás szűkössége miatt csak a kamarai minőségellenőrzésen „nem felelt meg” minősítéssel zárult esetekkel foglalkozott. A vizsgálat eredményeként ismételten felhívta a bizottság a kamara elnökének figyelmét a cégszintű és a megbízás szintű ellenőrzések közötti összhang hiányára. A probléma orvoslására a kamara elnöke intézkedéseket helyezett kilátásba.

5/2 A fegyelmi rendszer vizsgálata

A tervezett munka a szakértői közreműködés átmeneti akadályoztatása miatt az év végére tolódott. Ezt megelőzte a fegyelmi bizottság elnökének meghallgatása, ahol a bizottság kifejezte azt a véleményét, hogy szigorúbb szankciókat tartana szükségesnek a nem megfelelő minőségben végzett

munka megállapítása esetén.

A lefolytatott vizsgálat alapján a bizottság véleménye további megerősítést kapott annak alapján, hogy a 2012. I. félévében nem megfelelt minőségellenőrzési minősítés miatt kezdeményezett esetek (16) 38%-ában nem alkalmaztak fegyelmi büntetést (legfeljebb figyelmeztetést), egy fő kapott írásbeli megrovást, kilencen pedig pénzbüntetést. A bizottság – hiányolva a normativitást – észrevételt tett a kamara felé az azonos vétségek esetén alkalmazott szankciók közötti aránytalanságok miatt is.

A bizottság nem tartotta megfelelőnek az illetékes hatóságok (PSZÁF, ÁSZ) által történt fegyelmi kezdeményezések kezelését figyelemmel arra, hogy 2012. I. félévében minden ilyen eset (számszerint 5) megszüntető határozattal zárult.

5/3 Az átláthatósági jelentések vizsgálata

2012 volt az első év, amikor a bizottság döntése alapján az átláthatósági jelentések ellenőrzését a koordináló független ellenőr végezte el. A Kkt. értelmében a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói ál-

I. ÖSSZEGEZÉS

tal a saját honlapjukon, meghatározott tartalommal és határidővel nyilvánosságra hozott jelentések fontos eszközei a pénzügyi beszámolás iránti bizalmat erősítő átláthatóságnak. Az ellenőrzés során tapasztalt hiányosságokat a kamara közreműködésével több lépcsőben kiküszöbölő (pótlásra, javításra felszólító) rendszer sikeresen működött, az átláthatósági jelentések készítésének bevezetése óta első ízben 2012 októberére valamennyi kötelezettség teljesült.

5/4 A szakmai továbbképzési rendszer áttekintése

Évente visszatérő, munkatervben szereplő feladat volt a kötelező továbbképzés szűrőpróbaszerű ellenőrzése szakértők bevonásával. 2012-ben a szakértői foglalkoztatás átmeneti akadályoztatása miatt erre nem kerülhetett sor.

6 Az előző évektől eltérően erőforrás hiányában a bizottság 2012-ben nem indított közvetlen vizsgálatot.

7 Folytatódott a közfelügyeleti rendszer szabályozásának, működésének előző évben megkezdett értékelése. A bizottság a ciklus lejáratára is tekintettel összegezte a közfelügyeleti rendszer működésével kapcsolatos tapasztalatait. Úgy ítélte meg, hogy indokolt a közfelügyelet szervezeti-intézményi kereteinek átalakítása,

a közfelügyeletet a szakmai szervezettől függetlenül ellátni képes hatóság létrehozása, az intézményi, finanszírozási önállóság megteremtése. A rendszer átalakításának, továbbfejlesztésének szükségességét nemcsak az ötéves működés tapasztalatai, de nemzetközi kötelezettség is indokolja. A minőségbiztosítási rendszert a bizottság szerint a közfelügyelet irányítása alatt független ellenőrök közreműködésével kell működtetni, különös tekintettel a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálóira. Ugyanakkor a bizottság véleménye szerint meghatározott feladatokat (pl. regisztráció, szakmai továbbképzés, etikai, fegyelmi eljárások) indokolt átruházni a szakmai szervezetre. A bizottság részletes javaslatát továbbította a szabályozásért felelős miniszternek.

8 A bizottság ez évben is elkészítette a szakértők foglalkoztatásának tervét. A regisztrált szakértők igénybevételére – a közfelügyeleti feladatokra jóváhagyott forrásokon belül – a költségvetés nyújt fedezetet. A szerződéskötések és ezzel a szakértői közreműködéssel tervezett vizsgálatok a bevezetőben említett okok miatt csak részlegesen valósultak meg.

9 A bizottság részvétele a nemzetközi fórumokon a korábbi években mérsékeltebb volt a tárgyévben. Továbbra sem sikerült megállapodásra jutni az USA közfelügyeleti hatósá-

I. ÖSSZEGEZÉS

gával (PCAOB) a nála regisztrált hazai könyvvizsgáló cégek ellenőrzése ügyében. A két éve húzódó tárgyalások eredménytelensége nem a bizottság hozzáállásán múlik. Az akadályt az jelenti, hogy a PCAOB nem köthet megállapodást olyan közfelügyelettel, amely nem független a szakmai szervezettől, beleértve az eljáró személyeket és a keletkezett dokumentumokat. A PCAOB ellenőrzésének megghiúsulá-

sa veszélyeztetheti az érintett magyar könyvvizsgáló cégek könyvvizsgálói jogosultságát az USA tőzsdéire bevezetett papírokkal rendelkező gazdálkodók, vagy azok meghatározó leányvállalatai tekintetében. Tekintettel arra, hogy a megoldás a közfelügyeleti rendszer kereteit befolyásoló törvényi szabályozást igényel, a bizottság kénytelen volt a PCAOB-nak a miniszter megkeresését javasolni.

II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE

A független ellenőrzés feltételeinek megteremtése, majd az ellenőrzés konkrét feladatainak meghatározása és a végrehajtás felügyelete folyamatos munkát jelentett. A Bizottság az ülésein, elnöke és erre kijelölt tagjai az ülések között is rendszeresen foglalkoztak a feladattal. A végrehajtásban kulcsszerep hárult a kamara által munkaviszonyban foglalkoztatott, de a közfelügyeleti feladatok fedezetét jelentő költségvetési hozzájárulásból finanszírozott koordináló független ellenőrre, aki a szakmai irányítást a bizottság elnökétől kapja és munkájáról – a napi kapcsolattartás mellett – rendszeresen beszámolt a bizottságnak.

1 A független minőségellenőrzés feltételeinek megteremtése

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó könyvvizsgálók, könyvvizsgáló cégek minőségellenőrzését 2011. július 1-től a bizottság közvetlen irányítása mellett kell működtetni. Tekintettel azonban arra, hogy a bizottság nem rendelkezik hatósági jogkörrel, nincs apparátusa, sem megfelelő számítástechnikai háttere, a törvényalkotó a kamarára bízta a rendszer infrastruktúrájának, hátterének működtetését. A finanszírozást a Nemzetgazdasági Minisztérium és a kamara közötti megállapodás szerint kizárólag erre a célra szolgáló költségvetési hozzájárulás biztosítja.

Az alapvető feltételek már 2011-ben megszülettek ahhoz, hogy a független ellenőrzés az érintett cégek körében elindulhasson. *A bizottság által kidolgoztatott és elfogadott ellenőrzési szempontrendszer (szakzsargonban: kérdőíveket) a hatályos szabályok alapján a kamara elnökségének kellett jóváhagynia.* Az elfogadás az elmúlt évben azon a kompromisszumon alapult, hogy a kamarai minőségellenőrzés által alkalmazott kérdőíveknél lényegesen részletesebb szempontok egyelőre csak a nagy cégeknél kerülnek alkalmazásra,⁶ míg a többi érintettnél az egyszerűbb kamarai kérdőív szerint zajlik az ellenőrzés a kamarai minőségellenőrök által.

A független minőségellenőrzés – formailag hasonlóan a kamara több éve alkalmazott rendszeréhez – kettős irányultságú. Az ellenőrzés kiterjed a könyvvizsgáló cégek belső minőségellenőrzési rendszerére (cégszintű ellenőrzés), valamint az annak működését igazoló kiválasztott egyedi mintákra, azaz a megbízásokra (megbízás szintű ellenőrzés). A kettő közötti összhang követelményére a bizottság külön figyelmet fordít.

Tekintettel arra, hogy a hazai piacon a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálatát nemcsak nagy, de kisebb könyvvizsgáló cégek, valamint egyénileg dolgozó könyvvizsgálók is végzik, a bizottság a kamara kérésére a cégszintű ellenőrzés számára a teljes kérdőív mellett külön szempontrendszerrel dolgozott ki az asszisz-

⁶ 2011-ben csak az öt legnagyobb könyvvizsgáló cég könyvvizsgálóként volt megbízásra vonatkozó független ellenőrzés, cégszintű ellenőrzés az érintett körben 2011-ben nem volt esedékes.

II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE

tens nélküli könyvvizsgálók ellenőrzéséhez. Jelentős nézeteltérés volt a kérdőívek tartalma és alkalmazhatósága témájában a kamara és a bizottság között, aminek következtében a kamarai jóváhagyás többszöri egyeztetést igényelt és végül a bizottság részéről adott engedménnyel zárult.

A probléma gyökere az, hogy a jelenlegi törvényi előírások szerint a bizottság közvetlen irányító szerepe ellenére nemcsak a független ellenőrzés kérdőíveit kell a kamara elnökségének elfogadnia, de a rendszer működtetésének részletes előírásait is a kamarai szabályzatok tartalmazzák, amelyek jóváhagyása szintén a szakmai szervezet kompetenciája.

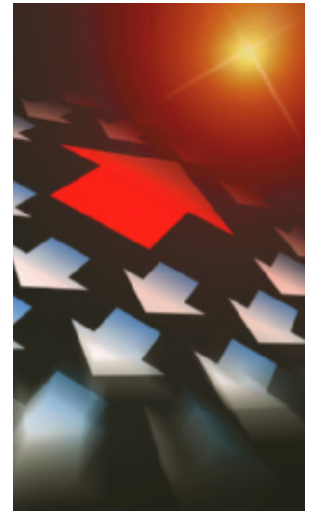
A kamara elnöksége csak azzal a feltétellel fogadta el a független ellenőrzés bizottság által jóváhagyott és a 2011-ben már kipróbált, *egyedi vizsgálatra szóló kérdőív* további alkalmazását, hogy azokat kizárólag azon közérdeklődésre kített gazdálkodók könyvvizsgálóinak ellenőrzésénél lehet használni, amelyek előző évi mérlegfőösszege az 500 millió Ft-ot, vagy előző évi árbevétele a 200 millió Ft-ot, illetve a közkézhányaduk a 15%-ot meghaladja. A kamara elnöksége ragaszkodott ahhoz, hogy a többi érintett-nél a kamara kérdőíveinek felhasználásával történjen az ellenőrzés. *E mellett a bizottság ígéretet tett arra, hogy a cégszintű kérdőív alkalmazását – hasonlóan az előző évi gyakorlathoz – egy, nem hálózathoz tartozó kisebb cégnél is teszteli. Az utóbbi megtörtént és a kérdőívet a bizottság – figyelemmel a*

kamarai szűkítés eredményeként érintett cégek alacsony számára is – módosítás nélkül alkalmazhatónak találta.

A rendszer feltételeinek kiépítése nem volt zökkenőmentes. A kamarai testületek részéről – elsősorban a módszertan és a vonatkozó szabályzatok elfogadásával kapcsolatban – tapasztalt együttműködési nehézségeket a bizottság levélben hozta a kamara elnökének tudomására. *A bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a minőségbiztosítási feladatok megfelelő ellátását akadályozza az, hogy a jelenlegi szabályozásban az eljárási szabályok feletti döntés lényegében a kamara kezében van. A kamara elnöke válaszában arról tájékoztatta a bizottságot, hogy a magas színvonalú és hatékony feladatellátás a szakmai szervezetnek is érdeke és a közös feladatellátás biztosítását prioritásként kezeli.*

Nem sikerült előbbre lépni a független ellenőrzés *személyi feltételeinek megerősítésében*. 2012-ben ismételt pályázatkiírás történt a független ellenőri szerepkörre. Köszönhetően azonban a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer keretei körüli bizonytalanságnak, és annak, hogy a jelöltek alkalmasságát illetően eltért a bizottság és a kamara véleménye, a pályázatot eredménytelennek kellett nyilvánítani. Az esedékes ellenőrzéseket csak úgy sikerült elvégezni, hogy a munkaviszonyban foglalkoztatott koordináló független ellenőr⁷ irányítása mellett aktív tagsággal rendelkező kamarai minőségellenőrök is bevonásra kerültek.

Nincs változás abban, hogy a minőségellenőrzés a közigazgatási hatósági eljárás

⁷ Aki nem áll kamarai tagsági jogviszonyban, vagy könyvvizsgálóval, könyvvizsgáló céggel tulajdonosi, munkavállalói, vagy munkaviszony jellegű jogviszonyban és megfelel a Kkt 190.§ (2) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott feltételeknek.

II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE

szabályai alapján zajlik, a határozatot a kamara minőségellenőrzési bizottsága hozza, de ahhoz a bizottság egyetértése szükséges. A 2011-ről áthúzódó ügyek között volt példa arra, hogy a bizottság a megítélésben mutatkozó szigorúbb véleményét nem tudta érvényesíteni a kamarával szemben.

Az új rendszer, bár a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatát ellátó könyvvizsgálók, könyvvizsgáló cégek minőségellenőrzésének szakmai irányítását a Kkt. a bizottság kezébe adta, nem független a kamarától. Ez a tény a harmadik (EU-n kívüli) országokkal kötött megállapodás megkötésénél (L. VII. fejezet) továbbra is akadályt jelent. Az eddigi tapasztalatok és az Európai Parlamentnek és Tanácsnak benyújtott, tárgyalás alatt lévő uniós jogszabályok világosan jelezték, hogy a hazai közfelügyeleti rendszer keretei felülvizsgálatra szorulnak.

2 A független minőségellenőrzés gyakorlata és tapasztalatai

Az adatszolgáltatás szerint 2012-ben 19 kamarai könyvvizsgáló ellenőrzése vált esedékessé a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói közül. Hatan a négy legnagyobb könyvvizsgáló cégnél, tízen más könyvvizsgáló cégeknél, hárman pedig egyéni vállalkozóként dolgoztak. Az érintett könyvvizsgálók közérdeklődésre számot tartó megbízásait a független ellen-

őrök, további megbízásait a kamarai minőségellenőrök vizsgálták. Cégszintű ellenőrzés a hároméves szabály érvényesülése miatt 13 könyvvizsgáló cégnél (ebből három a nagy könyvvizsgáló cég) volt esedékes 2012-ben.

Mivel a közérdeklődésre számot tartó jogalanyok köre 2012-ben még csak a tőzsdén forgalmazott papírokkal rendelkező gazdálkodókat jelentette, amelyek számára a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) szerinti beszámolás törvényi kötelezettség, a független ellenőrzés kiemelt figyelmet fordított az ezzel kapcsolatos könyvvizsgálói tevékenységre. Az ellenőrzés több esetben tapasztalt komoly hiányosságot az IFRS beszámoló kisebb könyvvizsgáló cégek általi könyvvizsgálatában. Több esetben a nem megfelelő eredménnyel zárult minőségellenőrzés alapján kezdeményezett fegyelmi eljárásról a bizottság – a Kkt-ben biztosított lehetőséggel élve – értesítette a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét és a Budapesti Értéktőzsdét. Ezek közül egy alkalommal arra is felhívta a bizottság a figyelmet, hogy az irreálisan alacsony megbízási díj a megbízó oldaláról is megkérdőjelezi a minőségi munkára vonatkozó elvárásokat.

A **megbízásokra irányuló ellenőrzés** során azoknál a könyvvizsgáló cégeknél, ahol a bizottság részletesebb kérdőíve került alkalmazásra, a független ellenőrök az alábbi észrevételeket tették:

- az előző évben tett megállapításokhoz képest javulás tapasztalható a könyvvizsgáló csalással összefüggő felelőssége témakörben végzett

II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE

- könyvvizsgálati eljárásainál. (Például a csalási kockázat témakörben megfelelő tapasztalattal rendelkező munkatársak végezték az interjúkat.) Azonban helyenként továbbra is elmarad az ügyfél vezetése által felismert csalási kockázatok és a könyvvizsgáló által felismert csalási kockázatok összevetése. Előfordult, hogy a könyvvizsgáló elfogadta az ügyfél vezetésének állítását, miszerint a társaságnál nincs csalási kockázat;
- a nagy hálózathoz tartozó társaságoknál is találtak az ellenőrök sematikus, ismétlődő válaszokkal az általánosan előforduló feladatok elvégzésére rendszeresített, ellenőrzési listák alkalmazása során;
 - egy alkalommal tapasztalta az ellenőrzés a Kkt. 56.§-ban előírt nyilatkozattétel hiányát a közérdeklődésre számot tartó társaságok audit bizottsága (vagy annak megfelelő szerve) felé.

Azoknál a könyvvizsgálóknál, ahol a kamarai kérdőíveket kellett alkalmazni, a független ellenőrök az alábbi megállapításokat tették:

- esetenként a könyvvizsgálók úgy vállalták el az IFRS-ek alapján összeállított konszolidált beszámoló könyvvizsgálatát, hogy nem rendelkeztek IFRS tapasztalattal;
- előfordult, hogy a közérdeklődésre számot tartó társaságok könyvvizsgálatába nem lett bevonva független minőségvizsgáló a standardok előírása ellenére;
- könyvvizsgálati szoftverek alkalmazása esetén a szoftver által felajánlott munkaprogramok testreszabása helyenként elmaradt;
- találtak az ellenőrök hiányos munkalapokkal, amelyekről a dokumentálás kötelező kellékei (cél, módszer, eredmény, következtetés) hiányoztak;
- több esetben a dokumentáció részeként lefűzött, ügyféltől származó analitikus kimutatásokról nem lehetett megállapítani, hogy azokon bármilyen könyvvizsgálati eljárást végeztek volna;
- általános gond, hogy a papír alapú könyvvizsgálatok esetén, illetve akkor, amikor a szoftver nem tartalmaz archiválási funkciót, nem lehetett megállapítani, hogy az a jelentés kiadását követően előírt határidőre megtörtént-e és a könyvvizsgáló csak a standard által megengedett esetben módosított-e valamit;
- előfordult, hogy a könyvvizsgáló olyan alacsony könyvvizsgálati díjért vállalta el a közérdeklődésre számot tartó társaság könyvvizsgálati megbízását, amely összeg megkérdőjelezi a megbízás komolyságát;
- esetenként a könyvvizsgáló és a közérdeklődésre számot tartó társaság közötti megbízási szerződés nem terjedt ki az IFRS-ek (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok) alapján összeállított konszolidált beszámoló könyvvizsgálatára, amelyet azonban a könyvvizsgáló mégis elvégzett;

II. A KÖZÉRDEKLŐDÉSRE SZÁMOT TARTÓ GAZDÁLKODÓK KÖNYVVIZSGÁLÓINAK FÜGGETLEN MINŐSÉGELLENŐRZÉSE

- volt olyan eset is, hogy a könyvvizsgálói szerződés nem tartalmazta a magyar számviteli szabályok alapján összeállított éves beszámoló könyvvizsgálatáról készített könyvvizsgálati jelentés kiadását, s azt a könyvvizsgáló nem is tette meg, így a társaság csak a konszolidált beszámolóját tette közzé;
- előfordult, hogy a külső megerősítő levelek kiértékelését a könyvvizsgáló nem dokumentálta;
- a könyvvizsgálói jelentés 2011-ben érvényes standard formátuma helyett helyenként az előző évi változatot alkalmazták;
- a közérdeklődésre számot tartó társaságok mérlegében szereplő részesedések év végi értékelését a könyvvizsgáló nem ellenőrizte;
- általános tapasztalat, hogy a kisebb könyvvizsgáló cégek és egyéni vállalkozóként dolgozó könyvvizsgálók nem végeztek kontrollteszteket, hanem a nagyobb mintaválasztást igénylő alapvető vizsgálati módszerrel hajtottak végre minden feladatot.

A 2012-ben befejezett megbízás szintű ellenőrzések a következő eredménnyel zárultak:

- 11 megfelelt
- 2 megjegyzéssel megfelelt
- 4 nem felelt meg

A **cégszintű ellenőrzés** – tekintettel a Kkt. által előírt hároméves ciklusidőre – 13 (közülük három Big4-hoz tartozó) könyvviz-

sgáló cégnél volt esedékes 2012-ben. Ezek közül egy befejezése áthúzódik 2013-ra.

A cégszintű ellenőrzések eredménye a következő:

- 6 megfelelt
- 4 megjegyzéssel megfelelt

A kisebb könyvvizsgáló cégek megjegyzéssel megfelelt minősítésének leggyakoribb oka az volt, hogy az asszisztensként dolgozó munkatárs teljesítményének értékelését nem dokumentálták, illetve a standard által a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálatánál előírt független minőségvizsgáló (második könyvvizsgáló) kijelölése elmaradt.

A szabályzat meglétére irányuló kamarai kérdőívek alkalmazása miatt továbbra is előfordult, hogy a cégszintű vizsgálat ellenőrzése megfelelt eredménnyel zárult, miközben az egyedi megbízás súlyos hiányosságok miatt „nem felelt meg” minősítést kapott. Ennek oka a cégszintű és a megbízás szintű ellenőrzés közötti összhang hiánya a kamarai minőségellenőrzési gyakorlatban. Miután a független ellenőrzés is kénytelen volt meghatározott esetekben a kamarai kérdőívet alkalmazni, ez az ellentmondás itt is jelentkezett.

A már említetten túlmenően két esetben az ellenőrzött kérésére a kamara minőségellenőrzési bizottsága halasztást engedélyezett, az ellenőrzésre 2013. januárban kerül sor.

III. KÖZFELÜGYELETI VIZSGÁLATOK, ÁTTEKINTÉSEK

Az előző év december 31-ig nyilvánosságra hozott munkaterv előre tájékoztatást ad a tervezett vizsgálatokról. A módszer nem változott: az adott témában a kamara rendelkezésére álló számítógépes és papíralapú információk tételes áttekintése, elemzése és értékelése véletlenszerűen vagy célzottan kiválasztott minta alapján, majd következtetések levonása, javaslatok megfogalmazása a kamara felé.

1 A nem közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói 2011. évi kamarai minőségellenőrzésének vizsgálata

Ahogy az előző fejezetből kitűnik, a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálóinak (könyvvizsgáló cégeinek) ellenőrzése 2011. júliustól a bizottság közvetlen irányítása alatt történik, miközben a jog szerinti könyvvizsgálatot végző kamarai tagok másik, számszerint nagyobb csoportja minőségellenőrzését továbbra is a kamara látja el. Az utóbbiak tekintetében a bizottság felelőssége a rendszer elemzése, értékelése.

A bizottság munkatervre 2012-re is tartalmazta a kamara kompetenciájába tartozó előző évi minőségellenőrzések vizsgálatát, ami ez alkalommal a „nem felelt meg” minősítést kapott könyvvizsgálókra irányult. A vizsgálat a minőségellenőrzés dokumentációjának áttekintésén alapult, beleértve

a nem kielégítő eredményt követő kamarai intézkedéseket is.

A kamarai minőségellenőrök által legalább hat éves gyakorissággal elvégzett minőségellenőrzés 2011-ben közel 600 magánszemélyt és mintegy 500 könyvvizsgáló céget érintett. A meg nem felelték aránya – a korábbi évekhez képest javuló tendenciát mutatva – a magánszemélyeknél 5, a cégeknél kevesebb, mint 2% volt.

A bizottság több éves tapasztalata, hogy továbbra is van egy szűk gyakorló könyvvizsgálói kör, amelynek tagjai nem végeznek megfelelő munkát (nem alkalmazzák a standardokat, nem dokumentálják az elvégzett munkát) és ezzel ártanak a szakma megítélésének. Ugyancsak jól körülhatárolható, hogy melyek azok a szakmai területek, ahol a teljesítés elmarad a követelményektől és ahol a minőségellenőrök a standardok alkalmazása terén a legtöbb hiányosságot észlelték. (Ez főleg a tervezési, kockázatbecslési munkaszakaszra jellemző.)

Miután az ellenőrzésnél elválnak a cégszintű és megbízás szintű ellenőrzés és a rendszer a kettőt külön határozatban értékeli, a bizottság továbbra is kénytelen volt megállapítani, hogy a korábbi években már észrevételezettekhez hasonlóan nincs elmozdulás az összhang irányába. A cégszintű ellenőrzés továbbra is jobb eredményt mutat, aminek

III. KÖZFELÜGYELETI VIZSGÁLATOK, ÁTTEKINTÉSEK

oka feltehetően az, hogy a kamara által alkalmazott, döntően formai kritériumokra, a szabályzatok szakszerűségére irányuló cégszintű ellenőrzési kérdőív nem ad lehetőséget mélyebb vizsgálódásra.

A nem felelt meg minősítést kapott könyvvizsgálókat a kamara jellemzően továbbképzésre kötelezi, ismétlődés esetén pedig fegyelmi eljárást indít.

A bizottság ismételten felhívta a kamara figyelmét a megbízások ellenőrzése és a belső minőségellenőrzési rendszer megítélése közötti ellentmondásra. A kamara az előző évekhez hasonlóan most sem vitatta az észrevételt, amit az eddigiekben szakmai oktatás keretében kívánt orvosolni. Miután az nem hozta meg a kívánt eredményt, kiállításba helyezte az ellenőrzési szabályzat módosítását, úgy, hogy az összhang megléte nagyobb hangsúlyt kapjon az eredmény értékelésénél. A kamara nem zárkózott el a belső minőségellenőrzési rendszer ellenőrzésénél alkalmazott kérdőív felülvizsgálatára vonatkozó bizottsági javaslat megfontolása elől sem.

2 A fegyelmi eljárások vizsgálata

A bizottság két alkalommal is foglalkozott a kamarai fegyelmi eljárás értékelésével. Év-

közben meghallgatta a fegyelmi bizottság elnökének beszámolóját. Az általa ismertett számadatokból úgy tűnt, hogy a nem megfelelő eredménnyel záruló minőségellenőrzés miatt fegyelmi eljárás alá vont könyvvizsgálóknál a kötelező továbbképzés, illetve a fegyelmi eljárás eredményeként kiszabott pénzbírság nem éri el a célját. Ezért a bizottság támogatta a fegyelmi bizottság elnökének azon megközelítését, hogy kellő szigorral (súlyosabb szankciókat kiszabva) kell eljárni ilyen esetekben.

A fegyelmi határozatokat számos esetben jelentősen enyhítő kamarai döntések miatt aggályosnak tartotta a bizottság azt, hogy a fegyelmi ügyekben másodfokon a kamara elnöksége járt el, ezért indokoltnak tartotta a törvény azon módosítását, miszerint a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók jogszabály szerinti könyvvizsgálatát ellátók esetén hozott elsőfokú döntés ellen a miniszternél lehet fellebbezni⁸.

Egyetértés van a kamarával abban, hogy a technikai jellegű ügyek (tagdíjfizetés elmaradása, továbbképzés nem teljesítése) ne adjanak okot fegyelmi eljárásra, azokat jogszabály módosítást követően adminisztratív úton lehessen rendezni.

Az év utolsó negyedében lehetőség nyílt arra, hogy a 2012. I. félévi fegyelmi eljárásokra irányuló vizsgálatot a bizottság szakértői bevonással lefolytassa.

A jegyzőkönyvek áttekintésén alapuló vizsgálat megállapította, hogy a

⁸ Kkt. 9/A. §.

III. KÖZFELÜGYELETI VIZSGÁLATOK, ÁTTEKINTÉSEK

tárgyidőszakban a fegyelmi határozatok száma jelentősen növekedett (2011-ben 143, 2012 első félévében 212). Ezen belül a kamarai minőségellenőrzési bizottság által kezdeményezett eljárások száma 48%-kal nőtt. A határozatok között legnagyobb arányt (35%) a pénzbírság képviselt, de közel azonos (31%) arányban éltek a fegyelmi szankciónak nem minősülő figyelmeztetés eszközével is. Nem elhanyagolható az eljárás megszüntetéséről szóló határozatok aránya sem. (22%).

A bizottság figyelve elsősorban a minőségellenőrzés során nem megfelelt minősítést kapott könyvvizsgálók ellen indított eljárásokra, illetve határozatokra, valamint az illetékes hatóságok által indítványozott eljárásokra irányult (számszerint: 16). Az utóbbiba tartozik a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete által kezdeményezett négy, valamint az Állami Számvevőszék által kezdeményezett egy eset. A fegyelmi bizottság 2012-től kezdődően a minőségellenőrzési bizottság korábbi minősítésétől függetlenül lefolytatja a bizonyítási eljárást és lehetősége van a nem megfelelt minősítést figyelmen kívül hagyva a szokásosnál enyhébb szankciót alkalmazni. A minőségellenőrzést nem megfelelt minősítéssel záró 16 fő közül egy kapott írásbeli megrovást, kilencen pedig pénzbüntetést. Három fő fegyelmi büntetésnek nem minősülő figyelmeztetésben részesült és további három esetben megszüntették az eljárást.

Összességében a minőségellenőrzési bizottság által kezdeményezett esetek (amelyek között szerepel az adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása, a minőségellenőrzés következményeként kiszabott továbbképzési kötelezettség elmulasztása) közel 50%-ában nem láttak indokot szankció, legfeljebb figyelmeztetés alkalmazására. (Arra is volt példa, hogy a könyvvizsgálati dokumentáció lényegét jelentő munkalapok hiánya ellenére tartalmilag helyesnek tartották az elvégzett munkát.)

A bizottság észrevételezte, hogy az illetékes hatóságok által kezdeményezett eljárások minden esetben felmentő, azaz az eljárást megszüntető határozattal zárultak. Megállapítást nyert, hogy a PSZÁF és a kamara között 2011-ben megújított együttműködési megállapodásnak a fegyelmi eljárásra vonatkozó pontjait a felek nem követték.

A bizottság összességében indokolatlannak tartotta az azonos típusú vétségek esetén alkalmazott szankcióknál tapasztalt különbségeket. Normatív szabályozást tartana szükségesnek a jellemzően előforduló mulasztásokra.

3 Az átláthatósági jelentések vizsgálata

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgáló cégeinek átláthatósági jelentését⁹ 2011-ig a kamara ellenőrizte, a bizottság pedig a kamara ellenőrzési

⁹ Az átláthatósági jelentéseket a Kkt. 55. § (1) bekezdése szerint az üzleti év fordulónapjától számított három hónapon belül a cég honlapján közzé kell tenni.

III. KÖZFELÜGYELETI VIZSGÁLATOK, ÁTTEKINTÉSEK

gyakorlatát vizsgálta. A helyzet 2012-ben megváltozott. A bizottság a tavalyi beszámolóban már jelezte, hogy az ellenőrzést a független ellenőr feladatává kívánja tenni, ami meg is történt. A koordináló független ellenőr az ellenőrzést több lépcsőben végezte el, a megállapítások alapján pedig a kamara intézkedett.

A bizottság tájékoztatta a kamarát az ellenőrzés által megállapított hiányosságokról (a cég nem a saját honlapján jelentette meg a jelentését, vagy nem a törvényben előírt tartalommal tette közzé azt, stb). A kamara felszólította az érdekelteket a pótlásra, illetve korrekciókra azzal, hogy ellenkező esetben fegyelmi vizsgálatot indít. Októberre előállt az a helyzet, hogy az átláthatósági jelentési kötelezettség életbe lépése óta első ízben,

néhány hónapos késéssel ugyan, de valamennyi érdekelt teljesítette kötelezettségét.

4 A szakmai továbbképzési rendszer áttekintése

Évente visszatérő feladat volt a bizottság munkájában, hogy tájékoztatást kért a kamarától a szakmai továbbképzési programról, a kötelező és szabadon választott témákról, a megszerzhető kreditpontokról. E mellett szakértői közreműködéssel a helyszíneken személyes tapasztalatokat is gyűjtött a lebonyolításról. Az áttekintés a bevezetőben említett gondok miatt 2012-ben elmaradt.

IV. KÖZVETLEN VIZSGÁLAT, A BIZOTTSÁGHOZ ÉRKEZETT MEGKERESÉSEK, BEJELENTÉSEK

A törvényalkotó lehetőséget adott a bizottságnak, hogy a jogszabályi kötelezettségen alapuló szolgáltatást igénybe vevők érdekeit veszélyeztető helyzet feltárása, kialakulásának megelőzése érdekében a kamarai tagoktól, kamaránál regisztrált könyvvizsgáló cégektől iratot, adatot, információt, nyilatkozatot kérjen, betekintsen irataikba, könyveikbe, adathordozókba.¹⁰ A közvetlen vizsgálatok többnyire külső kezdeményezésre indulnak.

A bizottság számára különösen fontosak a felügyeleti hatóságoktól érkező megkeresések. Ennek ellenére év közben a finanszírozási nehézségek miatt kénytelen volt egy, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől érkező és a kamarai fegyelmi eljárásokkal kapcsolatos ügy kivizsgálásától elzárkózni. Közvetlen vizsgálat helyett törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezett a miniszternél.

A beszámolási időszakban is érkeztek olyan megkeresések, amelyet hatáskör hiányában, vagy illetékességből továbbítani kellett a Nemzetgazdasági Minisztérium, illetve a kamara felé. Az utóbbiak többsége a kamara eljárásával, vagy más könyvvizsgáló tevékenységével kapcsolatos panaszlevél volt. Kapott a bizottság olyan beadványt is, ami miatt a Cégbíróságot kellett értesíteni.

A Kkt., valamint a számviteli törvény szerint a kamarai tag könyvvizsgálónak, könyvvizsgáló cégnek, illetve a könyvvizsgálatot igénybevevő vállalkozásnak a bizottság felé az indok megjelölésével be kell jelenteni,

amennyiben a könyvvizsgáló megbízása lemondással vagy visszahívással megszűnt. Ezekről a titkárság rendszeresen tájékoztatást adott a bizottsági üléseken, ahol döntés született az esetleges kiegészítő információk beszerzésének szükségességéről.

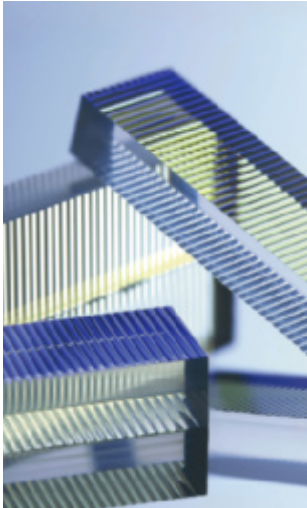

A Bizottsághoz 2012-ben az előző évihez képest több, összesen 502 könyvvizsgáló társaságra vonatkozóan érkezett bejelentés. Ezek megjelölt indok szerinti megoszlása a következő:

- A bejelentések jelentős hányada (41,04%) az értékhatár emelés miatti törvényi kötelezettség megszűnésének tudható be. Ez a 2011. évi

¹⁰ Kkt. 195. §.

IV. KÖZVETLEN VIZSGÁLAT, A BIZOTTSÁGHOZ ÉRKEZETT MEGKERESÉSEK, BEJELENTÉSEK

- megoszlási adathoz képest 16,28 százalékpontos növekedést jelent;
- Az ügyfélnél bekövetkezett változásokkal (pl. átalakulás, megszűnés, ügyvezetés váltás, tulajdonosi körben beállt változás) indokolt bejelentések mindösszesen 17,53%-os részarányt képviseltek;
 - A közös megegyezéssel megszűnő megbízások aránya – hasonlóan a 2011. évi megoszláshoz – 2012-ben is jelentős (15%);
 - 5,91 százalékpontos növekedést mutatnak az ügyfél együttműködésének hiányával indokolt lemondások 2012-ben (9,76%);
 - Valamelyest kevesebb a díjazással kapcsolatos elégedetlenség miatti felmondások száma az előző évhez képest. (2011-ben 9,41%, 2012-ben 7,57%);

- Nagyságrendileg azonos a 2011. évvel azon bejelentések részaránya (3,98%), ahol a szerződés lejáta miatt történt a bejelentés;
- A nem megfelelő indokkal, vagy indoklás nélkül tett bejelentések mértéke jelentősen csökkent. (2012. évben 2,99%, 2011-ben 6,45%). A nem megfelelő indokkal, vagy indoklás nélkül érkezett bejelentések esetén a bizottság hiánypótló levelet írt a bejelentőnek, annak érdekében, hogy kizárhassa a közérdeket veszélyeztető helyzetek lehetőségét, vagy éppen fényt derítsen arra.

Lényeges, hogy az uniós irányelv és ennek megfelelően a számviteli törvény által sem elfogadható véleményeltérésről nem érkezett bejelentés.

V. A KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELET SZABÁLYOZÁSÁNAK, MŰKÖDÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A bizottság az ötéves ciklus közelgő lejárata tekintettel folytatta a közfelügyeleti rendszer működésének előző évben megkezdett értékelését és tapasztalatokkal alátámasztott jogszabálmódosítási javaslatait megküldte a miniszter számára.

Az értékelés kiterjedt a Kkt. és az annak alapját képező uniós irányelv összevetésére, más uniós országok rendszerével való összehasonlításra és a hazai működés tapasztalatainak összegzésére. A bizottság a tapasztalatok alapján úgy ítélte meg, hogy a közfelügyeleti rendszer működtetésében a kamara és a bizottság között kialakult munkamegosztás nem felel meg az uniós irányelvnek és a nemzetközi gyakorlatnak. Az együttműködésben időnként mutatkozó zavarok alapvetően a szabályozás ellentmondásaira vezethetők vissza. A bizottság véleménye szerint a jelenlegi rendszer legnagyobb problémája, hogy egy szigorú szabályok között működő szakma felügyeletében az indokoltnál nagyobb szerepe van a szakmai szervezetnek, miközben a felügyelet irányításáért felelős testület nem rendelkezik a szükséges hatáskörrel és erőforrásokkal. A kamara széleskörű hatáskörrel is felruházott közreműködői szerepköre a közfelügyeleti rendszerben számos kockázatot hordoz. Megfelelő állami hatóság által gyakorolt közfelügyelet nélkül jelentősen megnő a rendszerműködés hiányosságából fakadó egyedi hibák lehetősége, amely súlyos bizalmi kockázatot eredményezhet. Ezért a bizottság – figyelemmel az Európai Bizottság 2011-ben elindított jogsza-

bályalkotási folyamatára is – a könyvvizsgálói közfelügyelet megerősítését, szervezeti-intézményi kereteinek változását javasolta a következők szerint:

- A jog szerinti könyvvizsgálókkal és könyvvizsgáló cégekkel kapcsolatos közfelügyeleti feladatok ellátását a szakmától független hatósági jogkörökkel rendelkező szervezetre (hatóságokra) kell bízni;
- A kamara hatósági jogkörében – törvényi szabályozás alapján – kizárólag a jog szerinti könyvvizsgálók és könyvvizsgáló cégek jóváhagyása és nyilvántartásba vétele maradjon;
- A kamara átruházott hatáskör alapján működtesse a folyamatos képzési és vizsgálati, fegyelmi rendszereket úgy, hogy azok szabályait a közfelügyeleti hatóság hagyja jóvá és a fegyelmi szankciók tekintetében a közfelügyelet kapjon beavatkozási lehetőséget;
- A minőségbiztosítási rendszerben minden hatáskört a közfelügyelet gyakoroljon úgy, hogy a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálói esetén az ellenőrök csak a közfelügyelet alkalmazásában álló, a szakmai és összeférhetlenségi követelményeknek megfelelő személyek lehessenek. Bár a bizottság szerint a minőségbiztosítási rendszer egészére nézve az lenne célszerű, ha a teljes minőségellenőrzést nem gyakorló szakemberek hivatás-

V. A KÖNYVVIZSGÁLÓI KÖZFELÜGYELET SZABÁLYOZÁSÁNAK, MŰKÖDÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE

- szerűen végeznék a hatóság közvetlen irányítása alatt, a nem közérdeklődésre számot tartó jogalanyok könyvvizsgálói esetén a hatáskör egy részét meghatározott szabályok szerint a kamarára ruházhatónak tartja;
- A közfelügyeleti hatáskör gyakorlásához megfelelő finanszírozási forrást kell biztosítani.

A közfelügyeleti rendszer intézményi-szervezeti kereteinek továbbfejlesztése nemzetközi kötelezettség is. Az újraszabályozásra vonatkozó javaslatok a most hatályos irányelvnek is megfelelnek, és összhangban vannak az Európai Bizottság által elindított szabályozási folyamattal.

A független ellenőrzés tapasztalatai alapján a pénzügyi beszámolás és a könyvvizsgálat

színvonalának védelme érdekében a bizottság további javaslatokkal is élt a törvényalkotó felé. Ezek közé tartozik a közérdeklődésű jogalanyok könyvvizsgálói kijelölésére vonatkozó szabályok szigorítása (meghatározott létszámú könyvvizsgálóval rendelkező társas vállalkozások előírása), az átláthatósági jelentési kötelezettséget nem teljesítő határozott idejű eltiltása a közérdeklődésű jogalanyok könyvvizsgálatától, a könyvvizsgálati standardok ismeretének számonkérése, stb.

A bizottság üdvözölte a minisztériumban 2012-ben elindult jogszabály előkészítési folyamatot, remélve, hogy belátható időn belül megszületnek azok a szervezeti formák, amelyek a könyvvizsgálói közfelügyelet működését nemzetközi keretek között is elfogadható módon biztosítják.

VI. TÁJÉKOZÓDÁS, HAZAI KAPCSOLATRENDSZER

A folyamatos tájékozódás nélkülözhetetlen a bizottság törvényben megszabott feladatai ellátásához. Ez jelenti az elektronikus információk figyelemmel kísérését, de fontos szerep jut a személyes kapcsolatoknak, a pénzügyi beszámolásban érintettekkel való találkozásoknak.

Nincs változás abban, hogy a bizottság meghatározó hazai partnere a kamara és a számviteli-könyvvizsgálati szabályozásért felelős Nemzetgazdasági Minisztérium.

A bizottság – folytatva a korábbi évek gyakorlatát –, az év során több alkalommal is találkozott a kamarai tisztségviselőkkel, bizottsági elnökökkel, akik időről-időre meghívást kapnak a bizottság ülésére. Ugyancsak rendszeresek az elnöki szintű informális megbeszélések. Annak ellenére, hogy a kamara vezető tisztségviselőivel jó és konstruktív a kapcsolat, a bizottság év közben mégis arra kényszerült, hogy a kamara elnökének levélben hívja fel a figyelmét a kamarai testületek részéről mutatkozó – a szabályozási rendszer elmentmondásain alapuló – együttműködési nehézségekre. Az információcsere az év során folyamatos volt. A kamara tájékoztatást kapott a bizottságnak a közfelügyeleti rendszer továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatairól is.

A független ellenőrzés bevezetése kapcsán az év során több alkalommal is szükség volt a minőségellenőrzési bizottsággal és vezető kamarai tisztségviselőkkel folytatott személyes egyeztetésre és levélváltásra. A függet-

len ellenőrzések lebonyolítása során pedig folyamatos kapcsolat volt a minőségellenőrzési bizottság és a koordináló független ellenőr között.

A tájékozódás és információcsere fontos eszköze a kamarai rendezvényeken, konferenciákon való részvétel, esetenként – a kamarai felkérésnek eleget téve – előadás a közfelügyeletről, a bizottság tevékenységről, megállapításairól és álláspontjáról.

A kamara kezdeményezésére foglalkozott a bizottság a 2012. január 1-jén és az azt követően kezdődő időszakokra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatára kidolgozott, a nemzetközi könyvvizsgálati és minőségellenőrzési standardok alkalmazásáról szóló Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standard véleményezésével.

A közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálóival való találkozás szempontjából meghatározó jelentőségűek a kamara *pénz- és tőkepiaci tagozatának rendezvényei*. Az elmúlt év során ismét lehetőség nyílt arra, hogy a bizottság képviselői, valamint a koordináló független ellenőr a tagozat rendezvényein ismertessék a közfelügyelet és független ellenőrzés tapasztalatait és felhívják a figyelmet a szabályozásban bekövetkezett változásokra.

A bizottság 2012-ben is képviseltette magát a *kamarai minőségellenőrök továbbképzésén*, ahol a közfelügyeleti munka súlypontjairól tartott ismertetés mellett a koordináló független ellenőr a közérdeklődésre számot

VI. TÁJÉKOZÓDÁS, HAZAI KAPCSOLATRENDSZER

tartó gazdálkodók könyvvizsgálóinak ellenőrzésére kidolgozott szempontrendszerrel tartott tájékoztatást.

Kiemelt jelentőségű a kapcsolat a Nemzetgazdasági Minisztérium, mint a kamara

törvényességi felügyeletét ellátó hatóság képviselőivel. 2012-ben a miniszter írásos tájékoztatása mellett a bizottság elnöke által kezdeményezett államtitkári és helyettes államtitkári szintű találkozás is szükségessé vált.

VII. NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A nemzetközi kapcsolatok az évközi finanszírozási akadályok miatt visszafogottabbak voltak.

A bizottság továbbra is figyelemmel kísért a közfelügyeletet folyamatosan növekvő tagsággal rendelkező nemzetközi fóruma, az IFIAR tevékenységét, részt vett az elemzésekben, értékelésekben, de az év eleji inspekciós workshopon és a tavaszi plenáris ülésen kívül 2012-ben a további tanácskozásokra már nem tudott résztvevőt küldeni. *Külön gondot jelent, hogy már második éve nem sikerült megállapodásra jutni a PCAOB által kezdeményezett és a PCAOB-nél regisztrált magyar könyvvizsgáló cégeknél tervezett inspekciók ügyében*¹¹. A tárgyalások jelenlegi állása szerint a közfelügyeleti szerepkörök és a hazai minőségellenőrzés rendszerének a szakmától való nem teljes függetlensége akadályozza a megállapodást. Az USA könyvvizsgálói közfelügyeleti hatósága számára tilos a megállapodás olyan közfelügyelettel, amely nem teljesen

független a szakmai szervezettől, személyi, technikai (informatikai) és finanszírozási szempontból. A közös inspekció megfiúsulása a magyar cégek PCAOB-s regisztrációját és ezzel az USA tőzsdéire bevezetett értékpapírokkal rendelkező gazdálkodók vagy azok leányvállalatainak könyvvizsgálóira szóló megbízását veszélyeztetheti. A bizottság a könyvvizsgálói közfelügyeleti keretrendszer változatlanosságát és hatásköre korlátait mérlegelve arra kényszerült, hogy válaszában a miniszterrel való kapcsolatfelvételt javasolja a PCAOB-nak. 2012-ben a személyes találkozások miatt is jelentős éves PCAOB konferenciára szóló meghívásnak sem tudott a bizottság eleget tenni.

A korábbi gyakorlattal szemben ugyanazon okból maradt távol az EAIG, azaz Európai Könyvvizsgálati Inspekciós Csoport legutóbbi üléséről a csoport tagjának delegált koordináló független ellenőr, aki egyébként folyamatosan részt vesz a csoport munkájában.

¹¹ A Sarbanes-Oxley törvény szerint az USA tőzsdéin szereplő cégeket csak a nála regisztrált könyvvizsgáló cégek auditálhatják. A regisztrációval járó kötelezettség az is, hogy a PCAOB ellenőrzi a könyvvizsgáló cég tevékenységét.

VIII. A 2013. ÉVI FŐ CÉLKITŰZÉSEK

A bizottság úgy ítélte meg, hogy nincs abban a helyzetben, hogy részletes tervet készítsen a következő évre. Még annak ellenére sem, hogy a Kkt. novemberi módosítása szerint a tagok megbízatását a miniszter átmenetileg meghosszabbította. A törvényben meghatározott kötelezettség alapján azonban a könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatok fő iránya nagy valószínűséggel e nélkül is körvonalazható. A súlypont továbbra is a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók könyvvizsgálóinak független ellenőrzése és általában a minőségbiztosítás. Ahhoz, hogy a rendszer zökkenőmentesen és hatékonyan működjön, további lépések szükségesek. A bizottság üdvözölte a Kkt. decemberi módosítását, amely a közfelügyeleti hatóság létrehozásával és a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók hatósági minőségellenőrzésének bevezetésével tisztább helyzetet teremt a közfelügyeleti és kamarai feladatok elhatárolásában, javítja a független minőségellenőrzés feltételeit.

A változást indokolja az is, hogy növekszik a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodók köre. 2013-tól a független ellenőrzés alá vont jog szerinti könyvvizsgálók, könyvvizsgáló cégek száma a piacon meghatározó szereppel bíró pénzügyes és biztosítók bevonásával bővül és ennek megfelelően a független minőségellenőrzés feladata bővülni fog. Ehhez meg kell erősíteni a személyi feltételeket, több független ellenőrre van szükség. Gondoskodni kell a független ellenőrök folyamatos továbbképzéséről, különös tekintettel a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokkal kapcsolatos ismeretek aktualizálására. A független ellenőrzés működése, irányultsága, eredményei a közfelügyeleti rendszer megítélésének alapja a nemzetközi összehasonlításban.

A bizottság bízik abban, hogy a törvénymódosítás alapján megszülető jogszabályok megfelelő kereteket teremtenek a könyvvizsgálói közfelügyeleti rendszer hatékony működéséhez.

KKB

KKB

Beszámoló a Könyvvizsgálói Közfelügyeleti Bizottság 2012. évi tevékenységéről
Budapest, 2012. december